

AquaVlan – voor een duurzame toekomst van aquacultuur in Vlaanderen en Zeeland

Door O. Schneider, W. Abbink, A. van Duijn, M. Poelman, N. Nevajan, J. Heringa, G. Blom-Zandstra, S. Teerlinck, G. Ghekiere, N. Vergote, S. Aerts, P. Bleyaert, S. van Hoestenbergh, en M. Klein Hesselink.

De toekomst van de visteelt in Nederland was één van de thema's die begin dit jaar binnen de Nederlandse aquacultuursector veel aandacht trok. Op dit moment is dit thema ook bij onze bureaus in Vlaanderen actueel. In dit artikel wordt het project AquaVlan belicht dat zich tussen Nederland en België afspeelt. AquaVlan richt zich op de duurzame kweek van schelpdieren, vissen en zilte groenten. Het algemeen projectdoel is het leggen van de fundamenteën van een economisch, sociaal en ecologisch duurzame aquacultuursector binnen de Grensregio, zodat de huidige, zeer beperkte, aquacultuursector kan uitgroeien tot een sector van economische betekenis. Het Interreg IVa programma, Vlaamse provincies, de Vlaamse Overheid en de provincie Zeeland financieren het project.

Onderzoeksoptelling van IMARES Yerseke

IMARES speelt een actieve rol binnen de discussie over de Nederlandse visteelt en stelt alles in het werk om de Nederlandse sector een steun in de rug te geven. In binnen- en buitenland voert IMARES als Nederlandse kennisdrager onderzoek uit om duurzame aquacultuur te bevorderen. In veel gevallen zijn binnen deze projecten ook Nederlandse ondernemers betrokken als projectpartners, opdrachtgevers of zijn zij binnen de uitvoering van projecten actief. Binnen deze projecten neemt IMARES altijd de positie in van onafhankelijke kennisinstelling die haar klanten op de beste manier probeert te adviseren. Duurzaamheid is meer dan economische en ecologische criteria alleen. In het project wordt onderzoek verricht naar vier belangrijke aspecten ter ondersteuning van de aquacultuursector, met de focus op Zeeland en Vlaanderen. In AquaVlan is de maatschappelijke component van onderwijs aan beide kanten van de Schelde een belangrijke activiteit binnen het project. In de Gensregio Vlaanderen-Nederland leveren de productie, verwerking

Yellowtail kingfish in de faciliteiten van IMARES te Yerseke

en handel in vis, schelpdieren en recent ook zilte groenten een belangrijke bijdrage aan de economie. De schelpdiersector binnen de Gensregio kent verschillende uitdagingen: beperkingen op het oogsten van mosselzaad, hoge mortaliteit en lage groei in broedhuizen op het land. De visteelt maakt binnen de Gensregio op dit moment vooral gebruik van recirculatiesystemen. In Vlaanderen is deze sector nog niet sterk ontwikkeld en is er een acuut gebrek aan demonstratiemogelijkheden om deze technologie te introduceren. Hiernaast is aandacht nodig voor een verdere diversificatie van soorten om de afzet van producten naar regionale markten te waarborgen. Een ander aandachtspunt is de afvalstroom van deze recirculatiesystemen. Het afzwemmen van vissen uit recirculatiesystemen, waarbij de vissen enige dagen geen voer krijgen om de grondsmak kwijt te raken, vormt een probleem voor het welzijn van de vissen.

Traditioneel worden de zilte groenten in 'het wild' gesneden op de Zeeuwse en Picardische schorren. Deze recent ontwikkelde productiesector komt voort uit een toenemende vraag naar zilte groenten en toenemende beperking van het 'wild snijden'. Om in de Gensregio een levensvatbare aquacultuursector te realiseren is het verder noodzakelijk dat er, naast het ontwikkelen van technische kennis en systemen, voldoende gekwalificeerd personeel en jonge ondernemers zijn vanuit verschillende disciplines. Op dit moment ontbreken deze mensen. Het algemeen projectdoel is het leggen van de fundamenteën van een economisch, sociaal en ecologisch duurzame aquacultuursector binnen de Gensregio, zodat de huidige, zeer beperkte, aquacultuursector kan uitgroeien tot een sector van economische betekenis. Hierbij wordt gewerkt volgens het concept "Fork to Farm", waarbij een breed draagvlak voor de regionale aquacultuursector kan ontstaan. Het verbeteren van de kennisoverdracht binnen de driehoek kennisinstelling, on-

Jonge Yellowtail kingfish in Yerseke

derwijsinstelling en bedrijven is hierbij een zeer belangrijke strategie. Het project zal bijdragen aan de ontwikkeling van een duurzame aquacultuur in de Gensregio Vlaanderen-Nederland en beoogt volgende resultaten:

- Het verbeteren van de zaadproductie van schelpdieren door nastreven van een lagere mortaliteit en snellere groei.
- Identificatie van de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van een duurzame visteelt in de Gensregio Vlaanderen-Nederland met betrekking tot kennisontwikkeling rond de markt, de potentieel interessante vissoorten en hun teelttechniek, de duurzame teeltmethodieken en de bedrijfseconomische balansen. Verdere communicatie en kennisoverdracht binnen de vis-productieketen. In het bijzonder wordt ernaar gestreefd om het concept van duurzame viskweek in de regio als drijvende economische kracht onder de aandacht te

Zeester

Zeekraal

brengen bij potentiële ondernemers en consumenten.

- Het verbeteren van de teelttechniek van zilte groenten. Enerzijds voor de teelt onder natuurlijke zilte condities, anderzijds voor de teelt onder afdekking buiten het normale groeiseizoen. Differentiatie van geteelde zilte groentesoorten door introductie van nieuwe soorten en deze ook in de markt te demonstreren vanuit het 'Fork to Farm' principe.
- Het verbeteren van de opleiding (-smogelijkheden) voor jonge mensen en ondernemers in de Grensregio. Dit deelproject richt zich op het opleiden (scholen) van toekomstige ondernemers en betrokkenen in de aquacultuur en het bieden van een platform en infrastructuur voor het beantwoorden van kennisvragen van beginnende aquacultuurondernemers.

Marktanalyse

Partijen in zowel Vlaanderen als Zeeland voeren gezamenlijk het project uit. De kennisinstellingen Universiteit Gent, Katholieke Universiteit Leuven, alsmede IMARES en Plant Research International (beide onderdelen van Wageningen UR) zorgen voor input van academische kennis en onderzoek op het vlak van aquacultuur. De proefcentra: het Proefcentrum voor Innovatie, Verbreding en Advies voor Landbouw en Veehouderij, Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt Oost-Vlaanderen en West-Vlaamse Proeftuin voor Industriële Groenten, nemen het initiatief in het verspreiden van de kennis naar de praktijk via demonstraties, voorlichting en advies. Ook de hogescholen, Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en Stichting Hogeschool Zeeland, werken hier aan mee en zorgen ervoor dat de opgedane kennis wordt overgedragen naar het onderwijs. Het project is september 2009 gestart. In een eerste stadium hebben wij ons gericht op het analyseren van de markt, het experimenteel onderzoek naar het kweken van (nieuwe) vissoorten voor recirculatiesystemen en het inrichten van proeflocaties. Een eerste proeverij van verschillende soorten in Vlaanderen en een horecakwaliteitstest in Nederland hebben al het potentieel van de beoogde vissoorten (Jade perch of omegabaars, zoetwaterkabeljauw, snoekbaars, tilapia en yellowtail kingfish) aangetoond. Bestaande bedrijven, zoals zilte groentetelers en viskwekers in Vlaanderen en Nederland, zijn nu al actief binnen het project. Verder worden startende bedrijven in hun planning begeleid door een team van experts op beide kanten van de Schelde.

Meer informatie over het onderzoek kunt u vinden op projectwebsite <http://www.aquavlan.eu>, de website van IMARES (<http://www.imares.nl>), de website van de grensregio <http://www.grensregio.eu> en op de pagina's van de verschillende provincies.